

CHOROBY OKOPANIN

Virózy bramboru

- **Význam:**

- *zásadní

- *25 druhů

- *degenerace sadby, pokles výnosů

- *lehké virózy až o 15%, těžké až o 70%

- **Přenos:**

- *vektory – mšice broskvoňová, řešetláková

- *persistentní x nepersistentní viry

- *celační období (persistentní virus)

- *infikovaná sadba

- *mechanicky šťávou

- **Diagnostika:**

- *vizuálně – subjektivně

- *ELISA testy

- **Hospodářský význam:**
  - *těžké virózy – Y, X, A, S, M, svinutka
  - *1% napadení = 0,6% ztráta
  - *snížení škrobnatosti hlíz
- **Opatření:**
  - *šlechtění na rezistenci
  - *likvidace vektorů – prognóza a signalizace
  - *negativní výběry
  - *předkličování a narašování sadby
  - *desikace

- **Potato leaf roll virus – PLRV**

✓ **Svinutka**

*persistentní

- **PVX**

✓ **Mozaika**

- **PVA+PVX**

✓ **Těžká mozaika**

*nepersistentní

- **PVY**

✓ **Čárkovitost, Nekrotická kroužkovitost hlíz**

*nepersistentní

- **PVA**

✓ **Mozaika**

*nepersistentní

- **PVM**

✓ **Lžicovitost**

*neperzistentní

- **PSTV**

✓ **Vřetenovitost**

*karanténní

virus M přenosný mšicemi

virus Y přenášený mšicemi i mechanicky

svinutka

Bakteriální černání stonku a měkká hniloba hlíz bramboru – černá noha

- *Erwinia carotovora*
- Symptomy:
  - *rané růstové fáze
  - *černání klíčků
  - *nekróza báze stonků – černání
  - *vadnutí natě, odumírání
  - *kontaminace hlíz – mateřská → nové
  - *hnilobný rozklad hlíz před sklizní

- Přenos:
  - *kontaminované hlízy
  - *napadení hlíz houbami
  - *nářadí
  - *organické zbytky

- Škodlivost:
  - *v porostech 15%, zamokřenost
  - *sklárky – až 50%, doprovodná mikroflóra

- OCHRANA:
  - *zdravé hlízy
  - *agrotechnická opatření
  - *fyziologicky vyzrálé hlízy
  - *skladování – sucho, desinfekce
  - *rezistentní šlechtění

Aktinobakteriální obecná strupovitost bramboru

- *Streptomyces scabiei*
- Symptomy:
  - *všeobecné rozšíření
  - *hnědé rozpraskané korkovité strupy na slupce
  - *vzhledová vada
  - *predispozice pro napadení jinými patogeny

- Přenos:
  - *půdní saprofytická bakterie
  - *na rostoucích hlízách, opakovaně kalus – napadení
  - *výsledkem je strup
  - *sucho, teplo, lehké půdy – stimulace
- Škodlivost:
  - *kvalitativní ztráty
  - *nesnižuje výnosy – neprodejnost produkce

- OCHRANA:

- *zdravé hlízy

- *nevhodné zelené hnojení ječmenem, chlěvská mrva

- *vhodné bobovité předplodiny, zelené hnojení - hořčice

- *nevápnit

Plíseň bramboru

- *Phytophthora infestans*
- Symptomy:
  - *všeobecné rozšíření
  - *epidemie, hladomory
  - *od kraje listů žluté skvrny, vodnatí
  - *spodní strana listů – mycelium - sporangiofory
  - *rychlá listová a stonková nekróza
  - *infekce hlíz
  - *rozsáhlé hnědé nekrózy, šedé skvrny na slupce

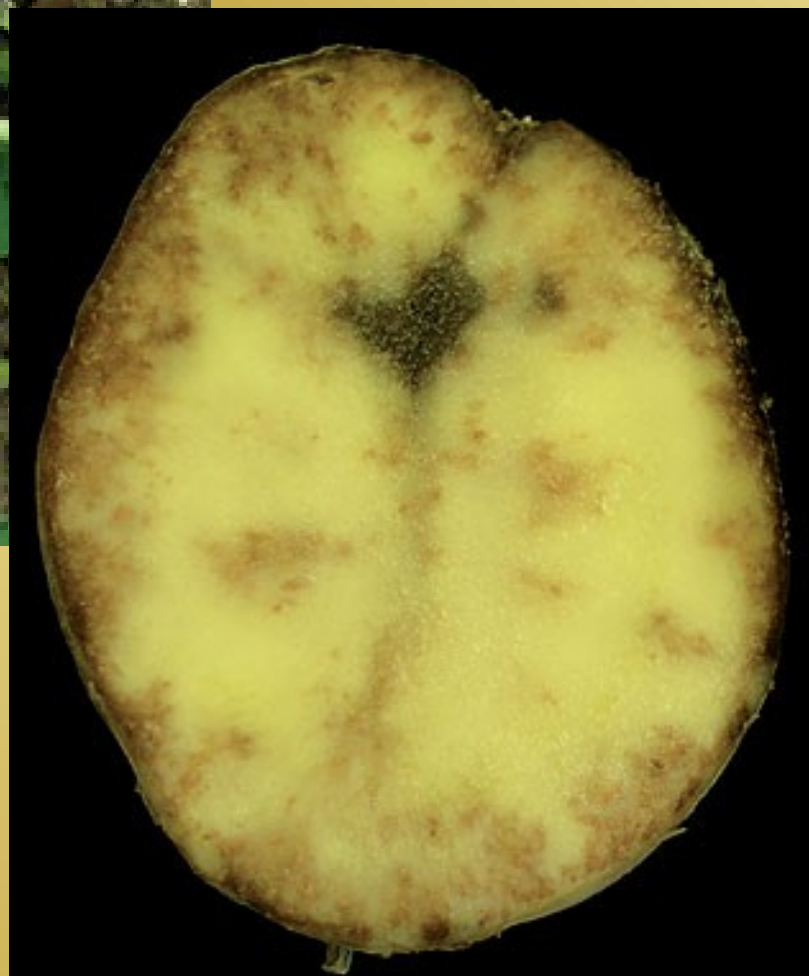
- Přenos:
  - *obligátní parazit
  - *mycelium na spících očkách, dužnina hlíz
  - *primární infekce z hlíz na brambořišti
  - *sekundárně několik cyklů
  - *vlhko, chladno, ovlhčení listů
- Škodlivost:
  - *ztráty až 50%
  - *nevhodné skladování

- OCHRANA:
  - *zdravé hlízy
  - *předklíčená sadba, hrůbkování
  - *desikace
  - *fungicidy – metalaxyl, mancozeb
  - *střídání účinných látek
  - *rezistence – fyziologické rasy

Vločkovitost hlíz bramboru

- *Rhizoctonia solani*
- Symptomy:
  - *nadzemní i podzemní části
  - *brzy po výsadbě na klíčcích – hniloba
  - *stolony, kořeny – hnědé, suché skvrny
  - *chloróza listů, svinutí
  - *omezení tvorby hlíz, vločkovitost

- Přenos:
  - *sklerocia - mycelium
  - *plevele jako hostitelé
  - *vlhko, chladno

- Škodlivost:
  - *ztráty do 15%
  - *rané odrůdy, sadba

- OCHRANA:

- *zdravé hlízy z množitelských porostů

- *předklíčená sadba, hrůbkování,
odplevelování

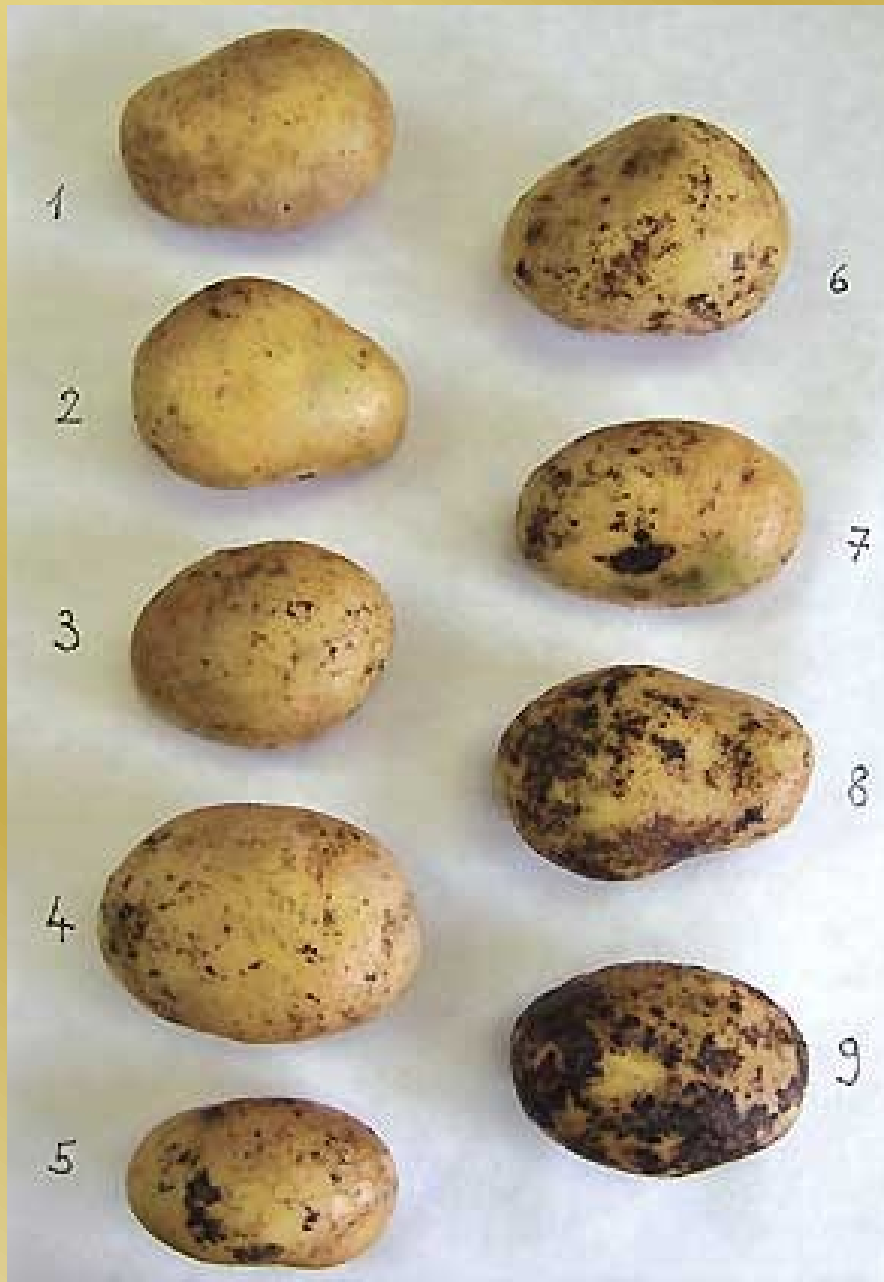
- *desikace

- *fungicidy – moření hlíz – mancozeb

- **Trichoderma spp.*

Rakovina bramboru

- *Synchytrium endobioticum*
- Symptomy:
  - *karanténní, fytokaranténa ve 450 obcích
  - *v ČR od 1915
  - *nadzemní a podzemní části kromě kořenů
  - *bradavičnaté tumory

*na hlízách kolem oček, nádory také na stolonech

*nadzemní tumory zelené

*bez omezení růstu

- Přenos:

*intracelulární parazit, primitivní

*zoospory za vegetace

*zimní vytrvalé výtrusy – několik let v půdě

- Škodlivost:
  - *karanténa!
  - *ztráty v kvalitě

- OCHRANA:
  - *rezistence
  - *dodržování karanténních opatření

ŘEPA

Virová žloutenka řepy

- *Beet yellows virus*
- Symptomy:
  - *zlatožluté zbarvení vnějších listů
  - *pletivo kolem nervatury zelené
  - *listy tuhé, křehké

- Přenos:
  - *mšice, semipersistentní virus
  - *zdroj infekce – plevele, sazečka
- Škodlivost:
  - *až 40% snížení výnosu bulev, snížení cukernatosti o 5%
  - *snížení výnosu semene o 45%

- OCHRANA:
  - *izolační vzdálenost
  - *likvidace vektorů
  - *likvidace plevelů
  - *rezistence

Virová rizománie řepy

- *Been necrotic yellow vein virus*
- **BNYVV**
- Symptomy:
  - *listové deprese
  - *vadnutí
  - *chlorózy podél nervatury
  - *redukce až odumření centrálního kořene, nadměrné zmnožení vláskovitých kořínků - plnovous

- Přenos:
  - *vektor – *Polymyxa betae*
  - *v půdě trvalá zoosporangia – i několik let
- Škodlivost:
  - *velká
  - *snížení výnosu bulev až o 50%
  - *pokles cukernatosti o 9%

- OCHRANA:

- *rezistence

- *osevní postup – 5 let odstup

- *nepřemokřovat půdu

- *hygiena na skládkách

Spála řepy

- *Fusarium spp., Phoma spp., Rhizoctonia spp., Alternaria spp.*
- Symptomy:
  - *semena neklíčí
  - *padání klíčnicích rostlin
  - *preemergentní a postemergentní symptomy

- Přenos:
  - *půda
  - *osivo
- Škodlivost:
  - *u jednoklíčkových značná
  - *prořídnutí porostu
- OCHRANA:
  - *obalování osiva
  - *agrotechnická opatření

Cerkosporová listová skvrnitost řepy

- *Cercospora beticola*
- Symptomy:
  - *vnější listy – kulaté skvrny s fialovým lemem
  - *fruktifikace po obou stranách listů
  - *krkatění bulvy

- Přenos:
  - *rostlinné zbytky – mycelium, konidie
  - *klubíčka
  - *vlhko, teplo
- Škodlivost:
  - *vedle viróz nejškodlivější
  - *ztráty výnosu bulev až 15%, cukernatost 4%
  - *chrást 40%

- OCHRANA:
  - *rezistence
  - *obalované osivo

Šedofialová plíseň řepy

- *Peronospora farinosa*
- Symptomy:
  - *všeobecné rozšíření
  - *srdéčkové listy – chloróza, stáčení čepelí, křehké
  - *spodní strana listů – fialové mycelium – sporangiofory
  - *dutohlavost bulvy

- Přenos:
  - *mycelium na klubíčkách, rostlinných zbytcích
  - *vlhko, nižší teploty do 18°C
- Škodlivost:
  - *semenačka 25%

- OCHRANA:
  - *obalované osivo
  - *negativní výběry
  - *fungicidy plošně
  - *izolační vzdálenost
  - *rezistence